ГКОУ РД «Самилахская СОШ Хунзахского района»

РАССМОТРЕНО

Заместитель директора по УВР
_______ Гаджиева П.А

«_01_» сентября 2023г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор ГКОУ РД «Самилахская СОШ Хунзахского района»

_______ Алиева М.М

«_01_» сентября 2023г.

Рабочие программы

по дагестанской литературе
11 класс
на 2023-2024 учебный год

Подготовила: учитель
родного языка Самилахской СОШ
Расулова П.Х.

Самилах 2023г.

ГКОУ РД «Самилахская СОШ Хунзахского района»

Рабочая программа

по дагестанской литературе
11 класс
на 2023-2024 учебный год

Подготовила:учитель
родного языка Самилахской СОШ
Расулова П.Х.

Самилах 2023г

ПРОГРАММАЯЛЪЕ БАЯН

Художествияб адабияталъ к1удияб кумек гьабула кинабго рахъ камилав инсан куцазе, г1агараб халкъалъул рух1ияб бечелъиялъул кьуч1алда г1олилазе тарбия кьезе.
Гьединлъидал школалда малъизе т1аса рищун руго ц1алдохъабазе мустах1икъал, маг1наялъул ва мац1алъул рахъалъ щвалде щварал авар литератураялъул ва вацлъиялъул миллатазул цо-цо асарал. Гьезда т1ад х1алт1улаго, лъималазда лъазе ккола художествиял асаразул анализ гьабизе, гьезие бит1араб къимат кьезе ва адабияб теориялъул к1вар бугел баяназдаса пайда босизе, гьелдаго цадахъ гьезие рагьизе ккола художествияб каламалъул пасих1лъи ва гъварилъи.
Раг1ул устарлъиялъул асарал малъи ккола адабияб курсалъул аслияб рахълъун.
Малъиялъул мурадлъун ккола раг1ул устарлъиялда лъимал хадур гъезари, камилал художествиял асаразда гъорлъе раккизе ругьун гьари, пасих1аб сипатияб каламалъул тату лъаялде гьел рачин, гьелъул кьуч1алда асаразулъ рихьизарурал обществиял гьоркьорлъабаздалъун, г1адамазул г1амал-хасиятаздалъун авторасе абизе ва бихьизабизе бокьараб аслияб пикру рагьиялде ва бич1ч1иялде рач1ин.
Адабияб курсалда жаниб хасаб бак1 ккола ват1ан хиралъиялъул, миллатазда гьоркьоб гьудуллъи ккввеялъул, дунялалъулго зах1матхалкъалъул мурадал ц1униялъул асар ц1алдохъабалъ куцаялъ.
Адабияталъул дарсаз лъимал т1амула миллатазул адаб-х1урмат гьабизе, миллатазда гьоркьоб гьудуллъи, вацлъи бищун къиматаб бечелъи х1исабалда къабул гьабизе. Гьеб мурадалъе г1оло ц1алдохъабаз лъай-хъвай гьабула цогидал миллатазул литератураялдаса авар мац1алде руссинарурал лъик1ал асаразулгун.
Лъайгун тарбия кьеялъул масъалабиги, ц1алдохъабазул г1елалъулаб х1албихьиги х1исабалде босун, авар мац1алда литератураялъул курс г1уц1ун буго к1иго бут1аялдасан: т1оцебесеб V-IX классазда литературияб ц1али, к1иабилеб — дагъистаналъул литератураялъул курс.
V-IX классазе ц1алул материал кьун буго тарихиябгун-тематикияб ва жанразул тартибги ц1унун. Гьениб х1исабалде босула байбихьул классазда ц1алул дарсазда лъималазе щвараб х1албихьи ва гьениб лъураб кьуч1алда г1уц1ула хадубккун литературияб ц1али.
V-IX классазда малъизе программаялда рихьизарун руго лъайгун тарбия кьеялъе лъик1ал ресал ругел, рич1ч1изе бигьаял, художествияб рахъалъ щвалде щварал халкъияб к1алзул гьунаралъул, авар адабиятальул ва вацлъиялъул миллатазул хъвадарухъабазул т1аса рищарал асарал.

Гьаб программаялъул аслияб т1алаб: литератураялде лъималазул рокьи ц1ик1к1инаби; чвахун ва пасих1го ц1алиялъул бажари камиллъизаби; малъулел асаразул гъварилъуде раккизе ва аслияб пикруялда (идеялда) хадур гъезе к1везелъун, анализалъе авалияб роцада лъимал ругьун гьари, т1ахьал ц1ализе гьира-шавкъ бижизаби.

V-IX классазе т1аса рищарал асараз рес кьола ц1алдохъабазул г1умруялъул х1албихьи бечед гьабизе, сипатияб каламалъул лазат босизе лъималазда малъизе, гьезулъ рух1ияб сахаватлъи куцазе, г1умруялда

дандч1валел г1емерал лъугьа-бахъиназе бит1араб къимат кьезе ругьун гьаризе.

Щибаб классалъул курс г1уц1ун буго тарихиябгун тематикияб тартибги ц1унун. Гьелъ рес кьола лъималазул лъай г1амлъизабизе, литературиял асаразда кколел лъугьа-бахъинал ч1ванкъот1араб тарихияб заманалда хурхарал рук1ин ц1алдохъабазда бич1ч1изабизе, ва гьезда бихьизабизе гьел асаразда жаниб бат1и-бат1ияб тарихияб заманалъул г1адамазул г1умруги г1амал-хасиятги ва рук1а-рахъинги гвангъун цебеч1езабун бук1ин; гьелдаго цадахъ лъималазе рагьула жакъасеб къоялдаги гьел малъулел асаразул бугеб к1вар: гьанжесеб г1умруялъе бит1араб къимат кьун бажаруларо, аралда данде кквеч1ого.

X-XI классазда малъула дагъистаналъул литература.

X-XI классазда малъизе х1исабалде росун руго дагъистаналъул вацлъиялъул миллатазул машгьурал раг1ул устарзабазул т1асарищарал асарал.

Т1асиял классазда авар ва дагъистаналъул литература малъиялъул аслияб масъалалъун ккола художествиял асарал гъваридго рич1ч1улев, гьезул идеялда (аслияб пикруялда), сипатияб каламалъул хаслъабазда хадув гъолев, гьезие бит1араб къимат кьун бажарулев, жиндир халкъалъул рух1ияб бечелъи босарав чилъун щивав ц1алдохъан вахъинави.

Авар адабияталдаги инсаниятальего г1аммал образал ратизе ва рат1а рахъизе лъимал ругьун гьарула. Учителас ц1алдохъабазда малъула, халкъалъ ч1езарурал рух1иял г1урхъабазда рекъон, героязул хьвада-ч1вади, г1амал-хасият борцине. Гьебго х1алт1и г1урус адабияталъул дарсаздаги гьабулелъул, к1иябго адабияталда рух1иял т1алабал т1урараб куц данде ккун, г1аммал рахъал ратани, лъимал х1асилалде рачине захlмалъуларо.

Школалда малъизе т1асарищун руго хъвадарухъанасул художествияб рахъалъ камилал, тарбия кьеялье мустах1икъал асарал.

Ц1алдохъабазда т1адаб буго классалданиги рокъобниги гьел асарал т1уранго ц1ализе. Ц1алулаго лъугьараб рух1ияб асаралъул кьуч1алда гьабула анализалъулаб х1алт1иги.

Асарал малъулаго, хъвадарухъанасул г1умруялъул ва творческияб нухалъул х1акъалъулъ баяналги кьезе ккола. Гьелъ квербахъула художествиял асарал гъваридго рич1ч1изаризе гуребги, ват1аналъе рит1ухъав, халкъалъул рух1ияб байрахъ борхатго ккезе къеркьарав раг1ул устарасул х1алуцараб г1умру, жигараб х1аракатчилъи баян гьабизеги. Гьелъул х1асилалда ц1алдохъабазда цебе ч1езе ккола т1олабго жиндир пагьму-гьунарги рек1ел бух1иги хирияб Ват1аналъе, г1агараб халкъалъе хъулухъалъе кьурав г1акъилав авторасул гвангъараб сипат.

Аваразул ва дагъистаналъул цогидалги миллатазул адабияталъул г1аммаб цебет1еялъул бицинеги программаялда заман бихьизабун буго.

Анализ гьабулелъул, т1адч1ей гьабула малъизе рихьизарурал асаразда ва пайда босула цереккун малъараздаса.

«1946-1990 соназда дагъистаналъул халкъазул адабият» малъулаго, т1адч1ей гьабизе ккола программаялда кьурал т1асарищарал асаразда.

X-XI классазда дагъистаналъул цогидал миллатазул литератураялдаса бищун лъик!ал раг1ул устарзабазул цо-цо асарал гъваридго малъиялъ рес кьола Дагъистаналъул халкъалъул гъунки, рух1ияб цолъи, г1ахьалаб къисмат, бат1и-бат1ияб кьералъул цогояб культура бук1ин бихьизабизе, миллатазда гьоркьоб гьуинлъи-вацлъи бищун т1адег1анаб хазиналъун лъугьин баян гьабизе. Дагъистаналъул хъвадарухъабазул цебесеб ва гьанжесеб къисматалъул релълъен, гьезул адабият цогояб чвахиялде свери баянго бихьизабизе бигьалъула, дандеккун хал гьабураб мехалъ.

Программаялда мух1канго ч1езарун руго щибаб классалда лъималазда лъазе кколел литературияб теориялдаса баянал. Теориялдаса авалиял баянал кьезе байбихьула 5 классалда, хадубккун гьезул сиях1 ц1и- к1к1инабизе, малъарал гъварид гьаризе х1исабалде росун руго. Асаразул анализ гьабулелъул, ц1алдохъабаз теориялъул баяназдаса г1ат1идго пайда босизе

ккола.
X-XI классазда мугъч1вай гьабула гlурус адабияталъул дарсазда малъарал адабияб теориялъул баяназда.

Раг1а-ракьанде щун, адабияб лъай кьеялъул масъала т1убан бажаруларо, г1ат1идаб къаг1идаялъ класстун къват1исеб ц1али г1уц1ич1ого.
Гьединлъидал чара гьеч1ого т1убазе ккола класстун къват1исеб ц1алиялъул программаги.

Гьезда тlасан гара-ч1вари гьабизе хасал дарсалги рихьизарун руго.
Муг1алимасда т1адаб буго ц1алдохъабазе ц1ализе кьезе цох1о рихьизарурал гурелги, ахираб заманалъ басмаялде рахъарал, критиказ реццарал ц1иял асаралги.
Щибаб классалъул программаялда кьун буго к1алзул ва хъвавул калам цебет1езабизелъун т1орит1изе кколел х1алт1абазул къадар.

Дагъистаналъул адабият 11 класс

№ п/п	Дарсил тема	Дарсил мурад	Рокъобе х1алт1и
1	1917-1945 соназда Дагъистаналъул советияб адабият	1. Дагъистаналъул миллатазда ц1ияб рух1 лъезе, кинаб ч1аголъиялъул нухде лъугьине, жагьиллъиялдаса рорч1изе К1удияб Октябралъул революциялъул к1вар	Лекция лъазабизе
3	Х1абибат ва Х1ажияв. Чирмакъолол г1арз. Кири. Баг1араб рогьел. Милъиршодул кеч1. Баг1арав партизан	1. Трагедиялъул х1асил ц1алдохъабазда лъай; 2. Дагъистаналъул миллатазул поэзия цебет1ей ва т1егьай бихьизаби 3. К1алзул калам цебет1езаби;	Гьум. 6-12
4	Сулахъалъуг1лъи гьабула. Хъабчилъ бах1арзал	1. Революциялъул нухда ц1ияб ч1аголъи г1уц1и бихьизаби	Гьум. 16-34
5	Ст1ал Сулейман. Эркенлъи. Муллабазде. Бечедал чиновникал-чиновникал Х1алт1хъан	1. Ст1ал Сулейманил х1акъалъулъ къокъаб баян кьезе; 2. Эркенаб зах1маталъул, г1адамазул рух1ияб бечелъиялъул, зах1маталъул инсанасул т1адег1анлъиялъул х1акъалъулъ бицине поэтасул гьунар бихьизаби	Гьум. 39
6	Нилъер къуват Комсомол Октябралде	1. Халкъалъул къуват бихьизабизе Сулейманил бугеб махщел бати; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул даража борхизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби;	Гьум. 42
7	Ц1адаса Х1амзат ГІисинил гьвел кечІ. Советазде щал рищизе колел?	1. Ц1адаса Х1амзат- авразул советияб литератураялъе кьуч1 лъурав раг1ул устар вук1ин лъай; 2. Какун беццулеб, беццун какулеб шаг1ирасул сатираялъул аслияб мугъру бук1ин лъай. Гьимиги, т1ад велъиги, хъач1го какиги асаралда жаниб х1алт1изабун бугеб куц бихьизаби	Гьум. 44-51
8	ХІамабагьадурлъи. МагІарул росабазде дандеккун, Москваялъул гІунгутІаби	1. Г1иси-бикъинаб, гьадингояб жоги к1одо гьабун, ццин балъаргъиналъ ва гьелъие бокьараб гьабиялъ, г1антаб ч1ух1иги кьолон, кьалде лъугьиналъ балагьалде ц1алеб куц; 2. «Г1акълу-цебе, ццин-нахъе», - ян абураб халкъияб кициялъул сан гьабич1олъиялъ кьолеб х1асил ва Х1амзатил насих1ат; 3. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби	Гьум. 51-53. Кесек рек1ехъе лъазабизе
9	Заид ХІажиев Тушманасе. Маххул къебелъухъ ТІогьол магІдан.	1. Г1умруялъул ва творчествоялъул х1акъалъулъ къокъаб баян кьей; 2. Поэзиялъул к1варалъул ва поэтасул борчалъул х1акъалъулъ пикраби; 3. Ракьалда х1ебт1уларел ракьулъ х1ебт1улин абурал раг1абазул маг1на бич1ч1изаби; 4. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби	Гьум. 56-67
10	Ч1агояб экран	1. Поэтасул сатирикияб асар ц1али ва анализ гьаби; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Гьум. 60-67
11	ГІазиз Иминагъаев Дибирги ясги Тушман тІагІинавизин	1. Г1азиз Иминагъаевасул литературияб х1аракатчилъиялъул бицине; 2. Нек1сиял г1адатал г1ужие гъезе, рух1ияб хъант1и	Гьум. 68-70

	Бергьенлъи нилъехъ букIина.	къват1иб ч1вазабизе бугеб гьунар бихьизаби; 3. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	
12	Эфенди Капиев Гуч	1. Эфенди Капиевасул г1умруялъул ва х1аракатчилъиялъул х1акъалъулъ къокъабго баян кьей. 2. «Гуч» абураб бут1аялъул идея ва образал ц1алдохъабазда лъай; 3. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 71-78
13	АбутIалип Гъапуров Баси Дида бичIчIана Дуг1а	1. Абут1алип Гъапуровасул г1умруялъул ва творчествоялъул х1акъалъулъ баян кьей; 2. Цо-цо гьит1инаб зарал гьукъизеян г1адамаз, к1удияб камиялъе каву рагьун батула; 3. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 79 Рек1ехъе лъазабизе Гум.80
14	ГIакъилал рагIаби. МугIрул Катил хIеж	1. Эбел-инсул адаб гьабиялъ нилъее щиб кьолеб баян гьабизе; 2. Х1алт1ич1ого чи бечелъуларо, гьелъул къимат кин гьабизе кколеб лъай; 3. Гьудуллъи бук1ин нилъер киназулго бищунго рак1ч1араб къуват ц1алдохъабазда лъай	Гьум. 81-82
15	Абумуслим Жафаров ЧIагоял рукъуларо	1. Абумуслим Жафаровасул г1умруялъул ва творчествоялъул х1акъалъулъ къокъаб баян кьей; 2. Поэмаялъулъ рагъул тема рагьи;	Гьум. 82-90
16	Куркьбал ругеб хъачагъ	1. «Куркьбал ругеб хъачагъ» (цебеккун малъараб «Сих1ираб ци» абураб бут1аги дандекъан, анализ гьаби; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Гьум. 97-102
17	1946-1990 соназда Дагъистаналъул миллияб адабият. Маг1арухъ тараб рак1	1. Совет улкаялда социализм бергьин, гьелъул кьуч1алда культурияб г1умру т1егьай, литература цебет1ей бихьизаби; 2. Рагъул соназ Совет халкъалъ бихьизабураб бах1арчилъиялъул, гьунаразул х1акъалъулъ асарал рак1алде щвезари; 3. Ват1ан хиралъиялъул тема г1ат1идго рагьи	Гьум. 103-111
18	Росдал къебелъухъ. Ракълил танк. Рит1уч1. Нухлулав. Гъасда. Кьо. Маг1арулав ватани	1. Гьудул-гьалмагълъиялде, Ват1аналде рокьи ц1ик1к1инаби; Гьеб ц1уни-киназулго налъи; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Гьум. 111-114
19	Буран. Огниялда. Хъизаналъул иш	1.Къиса ц1али ва гьелъул анализ гьаби; 2. Хъизан-киналъулго бет1ер бук1ин лъай бич1ч1изаби 3. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 115-131
20	Лъукъараб кеч1. Рак1алъ ц1а гъолеб буго. Дун разияб къо. Вореги чанахъан. Маг1арул чи-чармил си. Кьенсдерил г1урухъ	1. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби; 2. К1алзул калам цебет1езаби; 3.Асаразул анализ гьаби	Гьум. 141-163
21	Расул ХIамзатов Хъулбузул хIакъалъулъ.Васигат.	1. Расул Х1амзатовасул г1умруялъул ва творчествоялъул х1акъалъулъ ц1алдохъабазул бугеб лъай г1амлъизаби; 2. «Щванщинаб росулъ дуего рукъ бай»,-ян абураб	Гьум. 165-166

		абиялъул маг1на рагьизе; 3. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби; 4. К1алзул калам цебет1езаби	
22	Гьудулзаби цIуне! КечIалин щайгурин, щибаб рагIиги. Какил сагIат.	1. Ц1алдохъабазда гьоркьоб гьудуллъи щула гьаби. Гьудуллъи-вацлъи-лъуг1игьеч1еб хазина бук1ин лъай; . Как балеб мехалъ Аллагьасде вуссун, хут1араб мехалъ гьесде мугъ рехун, гьабулеб г1умруялъ нилъ сунде рачунелали бич1ч1инаби 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 167-168 Кеч1 рек1ехъе лъазаби
23	Дун дандчIвазе ккола чIужугIадангун къаси. Рокьи бач1ана. Инсулгун гара – чIвари	1. Рокьи гьаби-саяхъ хьвади бук1ин бич1ч1инаби; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби; 3. К1алзул калам цебет1езаби	Гьум. 170-185
24	АхIмадхан Абу-Бакар. ХъахIаб сайгак	1. Хъвадарухъанасул г1умруялъул ва творчествоялъул х1акъалъулъ къокъаб баян кьей; 2. Къиса ц1али	Гьум. 186-193
25	Муса МухIамадов «Бакъдасел»	1. Муса Мух1амадовасул х1акъалъулъ баян кьей; 2. Къисаялъул идея, аслияб образал рихьизари	Гьум. 206-212
26	«Бакъдасел». Ч1ег1ераб гамач1	1. Жакъасел маг1арулазул г1умруялъул ва рук1а-рахъиналъул г1ат1идаб сурат бихьизаби. Советияб г1адамазул рух1ияб бечелъиялде ва берцинлъиялде авторас кьолеб бугеб к1вар бихьизаби; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 212-223
27	Аткъай. РитIучIил лълъурдул	1. Поэтасул г1умруялъул ва творчествоялъул х1акъалъулъ къокъаб баян; 2. Г1адамазде, т1абиг1аталде бугеб рокьи ц1ик1к1инаби; 3. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 224-229
28	Дун чIухIула	1. Вас вецци ничаб жо бук1ин бихьизаби; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 230-235
29	Фазу ГIалиева. Кьолбол мугьру	1. Фазу Г1алиевалъул творчествоялъул ва г1умруялъул х1акъалъулъ къокъаб баян кьей; 2. Жакъасел маг1арулазул г1умруялъул ва рук1а-рахъиналъул г1ат1идаб сурат цебеч1ч1изабулеб бугеб куц бихьизе лъай.	Гьум. 245-254
30	Кьолбол мугьру	1. Умумузул ирсилаллъун кколел г1олилазул рух1ияб дунялалъул г1ат1илъи, бечелъи бихьизаби; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби;	Гьум. 254-267
31	Мут1алиб Митаров. Чагуралъул къиса	1. Мут1алиб Митаровасул г1умруялъул ва литературияб х1аракатчилъиялъул къокъабго баян кьей; 2. Поэмаялъул тема ва идея рагьи	Гьум. 270-276
32	Хизгил Авшалумов.Вас. Дербенталдаса Шимил харбаздасан. ХIамалъун ана, хIамалъун вуссана	1. Хъвадарухъанасул г1умру ва литературияб х1аракатчилъи; 2. Халкъазул гьудуллъи, лъик1ал миллияб г1адатал рихьизаризе авторасул гьунар бихьизе лъай	Гьум. 277-283
33	Диплом босараб хIама. ЩайтIан…	1. Нек1сияб ва гьанжесел заралияб г1адатал ва г1адамазул квешал рахъал какизе хъвадарухъанасул махщел бихьизаби; 2. Ц1алдохъабазул ц1алул бажари борхизаби; 3. Ц1алдохъабазул к1алзул калам цебет1езаби	Гьум. 283-289
34	Х1асил гьабиялъул дарс		Гьум. 290-

			291